

Jubileusz 90-lecia Profesor Jadwigi Puzyniny – przewodniczącej Zespołu Etyki Słowa Rady Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk

W tym roku, 29 stycznia Pani Profesor Jadwiga Puzynina skończyła 90 lat i z tej okazji Uniwersytet Warszawski i Rada Języka Polskiego będą świętować Jej jubileusz. Na wyraźne życzenie Jubilatki będzie to uroczystość nietypowa, bo w sporej części poświęcona etyce komunikacji międzyludzkiej – sprawie, która od dwóch lat jest w działaniach Pani Profesor najważniejsza.

wtedy semantyką kłamstwa i manipulacji). Od tego czasu opublikowała ponad sto tekstów, które dotyczyły problematyki aksjologicznej. Poświęcone były metodom opisu znaczeń wyrazów wartościujących, sposobom wartościowania w języku, w tekście i w opisach słownikowych oraz wartościom w kulturze i życiu społecznym. Nie ma chyba dziś polskiego językoznawcy, który mówiąc o war-

Profesor Jadwidze Puzyninie polskie językoznawstwo zawdzięcza wiele cennych prac z zakresu leksykografii, słotwotwórstwa, leksykologii, języka autorów, a przede wszystkim aksjolingwistyki. Tę ostatnią dyscyplinę językoznawczą metodycznie budowała, przedstawiając nie tylko związki języka i wartości, lecz także określając zadania i metody badawcze oraz opisując trudności interpretacyjne. Językiem wartości badaczka zainteresowała się już w późnych latach 70. (zajęła się

tościach, nie odwołuje się do prac tej Autorki. Najbardziej znane książki aksjolingwistyczne Jadwigi Puzyniny to: *Język wartości* (1992), *Słowo – wartość – kultura* (1997), *Wartości i wartościowanie w perspektywie językoznawstwa* (2013).

Profesor Puzynina jest również organizatorem nauki. W roku 1983 na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego założyła Pracownię Języka Cypriana Norwida, którą do dziś kieruje i która stała się ważnym

- ośrodkiem badań jego tekstów. Spośród autorów, których językiem się zajmowała, Norwid – poeta i myśliciel jest najbliższy Jej sercu.

W roku 2016 Profesor Puzynina zainicjowała powołanie Zespołu Etyki Słowa Rady Języka Polskiego PAN. W ten sposób wcieliła w życie myśl o tym, że głównym celem zajmowania się aksjolingwistyką jest jej przydatność dla rozwoju kultury humanistycznej społeczeństwa.

Jej badania były metodyczne, gruntowne i celowe. Musiały się zatem przełożyć na działania prospołeczne, kształtujące postawę wszystkich uczestników komunikacji. Z mojego punktu widzenia – osoby, która uczestniczy w Jej pracy dla etyki słowa – takie zaangażowanie jest przejawem ważnej dla uczonego i nauczyciela akademickiego spójności przekonań, postawy i czynów.

Doceniając dotychczasowe wysiłki dla poprawy jakości etyki słowa, Profesor Puzynina uznała, że bez zaangażowania instytucji mającej wysoką rangę społeczną i dużej liczby osób przekonanych o wadze komunikacji etycznej nie da się wpłynąć znacząco na poprawę jej poziomu. Zwołała zatem pospolite ruszenie językoznawców i nauczycieli polonistów, którym nie są obojętne takie negatywne zjawiska, jak agresja w publicznej i prywatnej sferze komunikacji i będąca jej skutkiem degradacja polskiej kultury. W styczniu 2016 roku ukonstytuował się Zespół Etyki Słowa Rady Języka Polskiego PAN, a Jadwiga Puzynina została jego przewodniczącą. Potem stopniowo zapraszała do Zespołu ludzi nauki, sztuki i literatury oraz przedstawicieli innych zawodów, którzy swoim autorytetem wpływają na zachowania użytkowników polszczyzny.

Celem Zespołu jest promowanie w komunikacji zasad szacunku dla każdego człowieka, podstawowej życzliwości, chęci rozumienia inności, starania o po-

rozumienie i zgodę. Z tym przestaniem etyki słowa – opartym na prawach człowieka do godności, wolności, równości i solidarności, zapisanych w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka ONZ z 1948 roku, Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej z 2007 roku oraz Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 roku – chcemy docierać do jak najszerszego kręgu odbiorców: do polityków, ludzi mediów, urzędników, użytkowników

internetu, ludzi biznesu i reklamy oraz środowisk edukacyjnych, a także do rodzin.

Zespół liczy obecnie ponad 150 osób. (Wśród członków Zespołu Etyki Słowa jest 10 członków Rady z jej przewodniczącym, Profesorem Andrzejem Markowskim na czele). Nie od razu było jasne, czy tyle osób będzie mogło efektywnie współpracować. Po dwóch latach działalności Zespołu możemy powiedzieć, że słusznie zaufaliśmy Pani Profesor. Wiedza o etycznej komunikacji stopniowo przebija się do świadomości społecznej, gdyż Jadwiga Puzynina swoim autorytetem skłoniła większość członków do podjęcia różnorodnych inicjatyw, których pomysły rodziły się we wspólnych dyskusjach. Działamy w dziewięciu podzespołach, których członkowie zajmują się problemami teoretycznymi etyki słowa, etyką komunikacji w polityce, mediach i internecie, w szkołach i na uczelniach, w sztuce, literaturze, biznesie i reklamie, w urzędach oraz w kontaktach prywatnych. Mamy stronę internetową i widać nas na facebooku. Organizujemy kampanie społeczne, konferencje naukowe, warsztaty dla uczniów, studentów i nauczycieli, publikujemy teksty ważne dla etyki słowa, wprowadzamy treści z tego zakresu do zajęć szkolnych i akademickich. Kiedy powstawał Zespół Etyki Słowa, wykłady z etyki słowa odbywały się tylko na dwóch uczelniach. Dziś są już niemal na wszystkich uniwersytetach. W prace nad poprawą jakości etycznej komunikacji zaangażowali się wybitni naukowcy i artyści oraz sprawni organizatorzy. Na UMCS wydano antologię tekstów z zakresu etyki słowa, w wystąpieniach publicznych mówiliśmy o „wspólnotwórczej” roli języka i jego możliwości łagodzenia konfliktów społecznych, opublikowaliśmy kilkadziesiąt artykułów naukowych i popularnych o etyce słowa. Wystaliśmy do przewodniczącego Senackiej Komisji Kultury apel, aby w obradach tak ważnej dla Polaków instytucji jak Senat były zachowywane zasady etyki słowa, a język wszystkich parlamentarzystów mógł stać się wzorem dla uczestników międzyludzkiej komunikacji w naszej ojczyźnie. Apel ten spotkał się z uznaniem Marszałka Senatu RP. Mamy nadzieję, że wkrótce troska o etykę komunikacji stanie się wspólną sprawą Polaków.

ANNA CEGIEŁA
Uniwersytet Warszawski